

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ГІРНИЧОРЯТУВАЛЬНОЇ СПРАВИ»

Ступінь освіти	Магістр
Спеціальності	184, 183, 185, та ін.
Тривалість викладання	3,4 чверть
Заняття:	3 години на тиждень
Лекції	2 години на тиждень
Практичні	1 година на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=2239>

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Microsoft Teams – команда «ОГРС» та електронна пошта

Інформація про викладачів:

	Шайхліслова Ірина Анатоліївна, Доцент кафедри охорони праці та цивільної безпеки, кандидат технічних наук, доцент
	Персональна сторінка: https://aop.nmu.org.ua/ua/spivrob_kaf/prepods/shaikhislamova/
	E-mail: shaikhlislamova.ia@nmu.one

1. Анотація до курсу

Основи гірничорятувальної справи – вибіркова дисципліна, після вивчення якої студент буде знати види діяльності та специфіку державної воєнізованої гірничорятувальної служби.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – формування у майбутніх фахівців в галузі охорони праці та техногенної безпеки комплексу знань, умінь та компетенцій щодо організації та проведення гірничорятувальних (аварійно-рятувальних) робіт на гірничорудних і нерудних підприємствах та інших підземних спорудах.

Завдання курсу:

За результатами вивчення дисципліни студент повинен знати:

- законодавчі і нормативно-правові акти що регламентують діяльність ДВГРС;
- організацію та управління ДВГРС у вугільній промисловості;
- діяльність шахтних гірничорятувальних станцій, та підготовка допоміжних гірничорятувальних команд;
- порядок підготовки та вимоги до особового складу ДВГРС;
- види підземних аварій та їх характеристики, вражаючі фактори;
- способи прогнозування аварійності;
- вплив умов розробки на аварійну небезпеку шахт;

- порядок розробки та побудова Плану ліквідації аварій на шахтах вугільної промисловості України;
- види виробничої і профілактичної діяльності ДВГРС на гірничих підприємствах;
- оснащення і техніку яка застосовується гірничорятувальниками;
- особливості ліквідації наслідків проникнення в виробки отруйних хімічних речовин;
- особливості ведення гірничорятувальних робіт в складних кліматичних умовах при високій температурі і вологості рудничної атмосфери;

3. Результати навчання:

Після вивчення дисципліни студент зможе:

- орієнтуватися в чинній нормативно-правовій базі, що забезпечує гірничорятувальну справу:
- аналізувати аварійну небезпеку об'єктів гірничих підприємств;
- розробляти позиції плану ліквідації аварії;
- користуватися засобами індивідуального і колективного захисту органів дихання;
- користуватися засобами протитеплового захисту;
- діагностувати та надавати першу допомогу потерпілим в наслідок отруєння шахтними газами при аваріях.

4. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять
ЛЕКЦІЇ
1 Вступ. Основні поняття. Історія розвитку гірничорятувальної справи в Україні.
2 Нормативно-правове забезпечення діяльності гірничорятувальної служби.
3. Організація та управління ДВГРС у вугільній промисловості.
4. Шахтні гірничорятувальні станції.
5 Підготовка аварійно-рятувальних формувань та особового складу ДВГРС.
6 Аварійна небезпека шахт.
7. Прогнозування аварійної небезпеки шахт.
8. План ліквідації аварій
9. Виробнича і профілактична діяльність ДВГРС на гірничих підприємствах.
10. Гірничорятувальне оснащення і техніка
11. Медичне забезпечення ліквідації аварій та їх наслідків на вугільних шахтах.
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ
Опрацювання основних положень про Державну воєнізовану гірничорятувальну службу у вугільній промисловості України.
Опрацювання вимог «Правил безпеки у вугільних шахтах» та основних положень Правил пожежної безпеки для підприємств вугільної промисловості України.
Вивчення обов'язків посадових осіб ДВГРС їх дій та правил поведінки працівників під час аварій. Опрацювання Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 5. Добувна промисловість.

Вимоги та побудова Плану ліквідації аварій (ПЛА). Складання позиції оперативної частини ПЛА шахти.
Апарати для відновлення дихання (реанімації). Технічна характеристика апарата «Горноспасатель–10М», портативного автономного гірничорятувального інгалятора багаторазової дії АГС– 2М.
Вивчення конструкцій ізолюючих регенеративних респіраторів.
Вивчення апаратури і засобів гірничорятувального зв'язку і виявлення постраждалих
Ведення гірничорятувальних робіт в умовах підвищеної температури рудникової атмосфери. Засоби протитеплогового захисту гірничорятувальників.
Діагностика та надання першої допомоги потерпілим в наслідок отруєння шахтними газами при аваріях.

Самостійна робота (особистісно-орієнтована з елементами дистанційної).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

Технічні засоби навчання: комп'ютерне та мультимедійне обладнання кафедри охорони праці та цивільної безпеки.

Програмне забезпечення: MS Office 365, у тому числі активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one), використання дистанційної платформи Moodle (<https://do.nmu.org.ua/>).

Лабораторне обладнання: апарат штучної вентиляції легенів «Горноспасатель–10М», ізолюючий регенеративний респіратор Р-30, протитепловий одяг.

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі **поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Нижча оцінка вважається академічною заборгованістю, що підлягає ліквідації відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу НТУ «ДП».

Під час поточного контролю лекційні заняття оцінюються шляхом визначення якості виконання контрольних конкретизованих завдань. Практичні заняття оцінюються якістю виконання контрольного завдання.

Виставлення балів ґрунтується на об'єктивних критеріях відповідно до «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти».

Максимальне оцінювання:

Теоретична частина	Практична частина		Бонус	Разом
	при своєчасному виконанні	при несвоєчасному виконанні		
95 балів (тести або завдання за темою)	80 балів (8робіт*10балів)	64 бали (8робіт*8балів)	5	Середньозважена, максимально 100 балів

Теоретична частина оцінюється за результатами тестування або завдання за темою. Практична частина оцінюється шляхом захисту індивідуального завдання за темами практичних робіт. За теоретичну або практичну частину здобувач вищої освіти отримує бали в залежності від виконаного об'єму завдання до кожної роботи.

6.3. Бонуси. Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) отримують додатково 5 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

6.4. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання** під час виконання комплексної контрольної роботи.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка" <http://surl.li/alvis>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика. Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Офіс365 та відвідування групи в Teams. Робота з відповідним матеріалом до розміщеним

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Основи гірничорядувальної справи» (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання стосовно курсу мають надсилатися на електронну пошту викладача або до групи в Teams.

7.3. Політика щодо перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять. Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквіумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватися дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

8. Методи навчання

Методологічною основою курсу «Управління аварійно-рятувальними роботами» є:

- 1) Кейс-метод. Метод конкретної ситуації. (розвиває здібність розуміти, аналізувати, самостійно приймати рішення);
- 2) Метод евристичних питань (систематизує найбільш значущі питання);
- 3) Метод діалогового спілкування (формує діалогічне розуміння особистістю у вільному культурному спілкуванні з іншими людьми і з собою).

9. Рекомендовані джерела інформації

Базові

1. Голінько В.І., Смоланов С.М., Грядущий Б.А. Основи гірничорятувальної справи / В.І. Голінько, С.М. Смоланов, Б.А. Грядущий // Д.: Державний ВНЗ «НГУ», 2014. – 267 с.
2. Євстратенко І.А., Ошмянский І.Б., Євстратенко Л.І. Гірничорятувальна справа на гірничорудних підприємствах – Кривий Ріг, Діоніс (ФО-П Чернявський Д.О.), 2012. – 338 с.
3. Законодавчі та нормативно-правові акти що стосуються діяльності Державної воєнізованої гірничорятувальної служби.

Методичне забезпечення

1. Інструкція зі складання планів ліквідації аварії (до п.1.1.12 Правил безпеки у вугільних шахтах)

2. План ліквідації аварій. Навчальний посібник до практичних занять і самостійної роботи студентів напряму підготовки 6.050301 "Гірництво". / М.В.Шибка, А.А.Литвиненко, О.С.Іщенко, Т.О.Артюшенко. – Д.: ДВНЗ «Національний гірничий університет», 2014. – 47 с.

3. Вивчення апаратів штучного дихання. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи з дисциплін за вибором студента для спеціальностей 184 «Гірництво» та 263 «Цивільна безпека» / С. О Алексеєнко, М. О. Гончар, І.А. Шайхлісламова - Д.: Національний гірничий університет, 2014.- 20 с.

4. Вивчення ізолюючих регенеративних респіраторів. Методичні рекомендації до практичних занять і самостійної роботи студентів з напряму підготовки "Гірництво" / Упоряд.: С.О. Алексеєнко, В.Г. Клочков, О.С. Іщенко, В.Г. Марченко. – Д.: ДВНЗ «Національний гірничий університет», 2011. – 20 с.

5. Основи гірничорятувальної справи. Методичні рекомендації до практичного заняття та самостійної роботи на тему «Вивчення засобів протипожевого захисту гірничорятувальників» для студентів за спеціальністю 184 «Гірництво» і 263 «Цивільна безпека» / Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», укладачі: І.А. Шайхлісламова, Д.В. Савельєв – Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», каф. ОПЦБ –2020 - 20 с.

6. Методичні рекомендації до практичного заняття та самостійної роботи на тему: «Вивчення апаратури і засобів гірничорятувального зв'язку і організація зв'язку з людьми, які знаходяться за завалом», для студентів спеціальностей 184 «Гірництво» та 263 «Цивільна безпека»/ Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», укладачі: І.А. Шайхлісламова, Д.В. Савельєв – Нац. техн. ун-т. «Дніпровська політехніка», каф. ОПЦБ –2020 - 18 с.

7. Основи гірничорятувальної справи. Методичні рекомендації до самостійного вивчення курсу та контрольні завдання для студентів спеціальностей 184 «Гірництво» спеціалізація «Охорона праці» та 263 «Цивільна безпека» спеціалізації «Промислова безпека та охорона праці»/ Укладачі: І.А. Шайхлісламова, С.О. Алексеєнко, В.Г. Марченко; М-во освіти і науки, Нац. гірн. ун-т. – Д. : НГУ, 2018.